

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN TO'QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Namangan to'qimachilik sanoati
instituti rektori

J. Xoliquay Q.Xoliqov
2023 yil " 3 " 06

**60210400 – “Dizayn (to`qimachilik va yengil sanoat dizayni)” ta'lif
yo`nalishi uchun**

**IJODIY IMTIHON
DASTURI VA BAHOLASH MEZONI**

Namangan-2023

Dastur Namangan to'qimachilik sanoati instituti (NamTSI) o'quv-uslubiy kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullangan (2023 yil "3" 06, 2-sonli majlis bayoni).

Tuzuvchilar: NamTSI “Dizayn” kafedrasi mudiri A.K.Soliyev
NamTSI “Dizayn” kafedrasi katta o’qituvchisi R.A.Abduraxmonov
NamTSI “Dizayn” kafedrasi katta o’qituvchisi I.I.Umarov

Taqrizchi: K.Behzod nomidagi Milliy rassomchilik va dizain instituti (MRDI) “Libos dizayni” kafedrasи mudiri U.M.Xodjayeva

KIRISH

O'zbekistonda to'qimachilik va moda industriyasini rivojlanishi, kichik va o'rta biznesining davlat tomonidan qo'llab quvvatlanishi, yuqori sifatlari eksklyuziv va dizayn mahsulotlariga talabni ortishi, dizaynerlar faoliyatiga cheksiz imkoniyatlar beruvchi matolar va uskunalar yangi avlodining paydo bo'lishi – bularning barchasi yangi namunadagi mutaxassislar tayyorlashni taqozo etmoqda.

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, an'anaviy liboslar, ularning tarixi va bezaklariga alohida e'tibor berilmoqda. Mamlakatimizda ibratli an'ana va qadriyatlarimizni asrab avaylash, madaniyatimiz va san'atimizni tobora rivojlantirish yo'lidagi ezgu sa'y-harakatlar yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, ularning badiiy did va tafakkurini to'g'ri shakllantirishga xizmat qiladi.

Respublikamizda badiiy ta'lif islohotlarini yanada chuqurlashtirish, sohalar bo'yicha malakali kadrlarni tayyorlash borasida, ularning kasbiy xususiyatlarini rivojlantiruvchi, shuningdek, iqtidorli, ijodkor mutaxassis ko'nikmalarini o'zida namoyon etuvchi va sohaga qiziqish uyg'ota oluvchi, o'z yo'nalishi va uslubini topishda, ayniqsa badiiy loyihani yechimi, kostyum kompozitsiyasini mazmun va mohiyati jihatidan mukammalligi uchun muhim bo'lib, ijodiy tassavurni, obrazli-konstruktiv taffakur va mantiqiy fikrash ko'nikmalarini aniqlashda, hamda malakali dizaynerlar tayyorlash uchun "**Kompozitsiya**" fani zaruriyati juda katta.

60210400 – "Dizayn (to'qimachilik va yengil sanoat dizayni)" ta'lif yo'nalishi bo'yicha ijodiy imtihon dasturi maktab, kasb maktabi va ixtisoslashtirilgan maktablarda dizaynga asoslangan fan dasturlari asosida tuzilgan bo'lib, abituriyentlarning amaliy ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida o'tkaziladi. 60210400 – "Dizayn (to'qimachilik va yengil sanoat dizayni)" ta'lif yo'nalishiga hujjat topshirgan abituriyentlar ijodiy imtihonda chizmatasvir va kompozitsiya fanidan amaliy ish bajaradilar. Bajarilgan vazifalar tasdiqlangan mezon asosida baholanadi.

Jami ball	Jumladan: "Kompozitsiya" fanidan
156	156

FANNING MAQSAD VA VAZIFALARI

Kostyumni yaratish – bu kiyimning xilma xil shakl va konstruktsiyalarini doimo izlash jarayonidir, liboslar eskizlarini ishlash va loyihani materialda bajarishgacha bo'lgan bir necha bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Kompozitsiya – barcha san'at turlarini asosiy tushunchasi bo'lgani uchun talabalar ushbu tushunchaga oid qoidalarni bilishi kerak.

Kompozitsiya kursi talabalarda obrazli o'ylashni, fantaziyanı, didning takomillashuvini hamda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, dizaynerlik faoliyatini

mobaynida korxonalarda liboslar va to'qimachilik matolarini badiiy loyihalash, milliy moda va uslub yaratishda kasbiy bilim va ko'nikmalarini hosil qiladi.

Ijodiy imtihonning asosiy maqsadi – institutga kiruvchining kasbiy layoqatini, ijodiy qobiliyatini va badiiy tayyorgarlik darajasini, obrazli-konstruktiv tafakkurini hamda yangi modellar eskizlarini ishlab chiqishi ko'nikmalarini aniqlash. Abituriyentning quyidagi bilimlarini va qobiliyatini aniqlashdan iborat:

- shakllarni emotsiyal va hissiy qabul qilish, ifodali va mantiqiy fikrlash qobiliyati;
- fazoviy va konstruktiv fikrlash mahorati;
- original obraz, g'oyani topa olish, fantaziya, tasavvur qilish qobiliyati;
- shaxsiy mualliflikdagi eskiz va badiiy grafika;
- emotsiyal ranglar holatini, syujet va tasavvur, ranglar gammasini idrok qilishi va ifodalashi;
- berilgan mavzuning kompozitsiyaviy va rang yechimlarining o'zaro uyg'unligi.

1. 60210400 – “Dizayn (to'qimachilik va yengil sanoat dizayni)”ta'lif yo`nalishiga kiruvchi abituriyentlar uchun fanlardan ijodiy imtihon dasturi

1.1. “Kompozitsiya” fani bo`yicha

Imtihindan abituriyentlar tomonidan turli texnikada (akovarel, grafika, kollaj, applikatsiya va b.) berilgan mavzu bo`yicha milliy liboslar to`plami kompozitsiyasi bajariladi. Libos matolarida qo'llanilgan ornamentlarga ham e'tibor qaratiladi.

Kompozitsiya A3 formatdagi qog'ozda (vatman) **5 soat** mobaynida bajariladi. Har bir abituriyentning kompozitsiya ishlari bitgandan so`ng maxsus ishlab chiqilgan va tasdiqlangan, baholash mezoni asosida maksimal **156**-balli shkala bo`yicha baholanadi.

1. Kompozitsiya bo`yicha imtihon maxsus jihozlangan auditoriyada o`tkaziladi.

2. Auditoriyaga kirishdan avval abituriyent raqam olib mazkur raqamdagagi stolga borib joylashadi.

3. Abituriyent amaliy ish bajarish uchun qabul komissiyasi tomonidan A3 formatdagi qog'oz (vatman) muxrlanadi. Har bir abituriyentga imtihon varaqasi rasmiylashtiriladi.

4. Imtihindan qatnashishga imtihon varaqasi va pasport asosida ruxsat beriladi. Imtihindan begona shaxslarning kirishiga yo'l qo'yilmaydi.

5. Vazifalarni berish, ishni bajarish oldidan imtihon oluvchining bajariladigan ish tartibini tushuntirishi, titul varaqasini to`ldirish kabilar ushbu ishni bajarish uchun ajratilgan umumiy vaqt reglamentiga kiradi.

6. Har bir auditoriyada abituriyentlar bilet tanlash asosida bir mavzu tanlaydilar.

Imtihindan har bir abituriyent quyidagi zarur jihozlarga ega bo`lishi kerak:

- A3 hajmdagi qog'oz (vatman), planshet;

- har xil yumshoqlikda grafit va rangli, uchi o'tkirlangan qalamlar;
- avtomat tarzda ishlaydigan 0,5 va 0,7 mm qalinlikdag'i gritsellarga ega qalamlar (dozatorlar);
- yumshoq o'chirg'ichlar;
- qalam ochish uchun ochqich yoki skalpel;
- kompozitsiyani rangda bajarish uchun akvarel, guash bo'yoqlari, moy qalam, geleviy ruchkalar, palitra va suv uchun idish.

Bundan tashqari kompozitsiyani bajarayotganda abituriyent o'zining turli texnik qobiliyatlariga bog'liq boshqa instrumentlarga ham ega bo'lishi mumkin, lekin quyidagilarga ruxsat etilmaydi:

- moy bo'yoq asosidagi bo'yoqlar va qurushi uzoq vaqtini (15 minutdan ortiq) talab etadigan bo'yoqlar;
- maxsus qotish jarayonini talab qiladigan pastel va chizilgan kompozitsiya yengil o'chib ketadigan badiiy materiallardan foydalanish.

7. Zarur bo'lган hollarda abituriyentning arizasiga muvofiq buzilgan qog'oz almashtirib berilishi mumkin, bunda dastlabki qog'oz yo'q qilinadi. Yangi berilgan qog'oz ham shtampli bo'lishi lozim. Abituriyent qog'ozni almashtirganda vazifa uchun ajratilgan vaqtga qo'shib bermasligi to'g'risida oldindan ogohlantiriladi.

8. Abituriyentlarga bajargan ishiga imzo, biror bir belgi qo'yish va suratga olish qat'iyan taqiqilanadi.

9. Bajarilgan ish qabul komissiyasiga topshiriladi va ular shifrlangandan so'ng fan komissiyasi tomonidan tasdiqlangan baholash me'zonlariga muvofiq ball tizimida baholanadi. Qo'yilgan ballar so'z bilan ham yoziladi va baholar qog'ozning ish bajarilgan tomonida bo'lishi lozim.

10. Baholar imtihon varaqasi va imtihon qaydnomalariga ko'chiriladi. "Kompozitsiya" fani bo'yicha imtihon bahosi natijalari 1 kun muddatda institut rasmiy "web-saytida" e'lon qilinadi.

11. Baholangan ishlar apellyatsiya o'tkazish uchun qabul komissiyasida qoladi, (abituriyentlarga qaytarib berilmaydi).

12. Abituriyentlar oliy ta'lif muassasasi tomonidan tashkil etilgan sanitariya gigiyena qoidalari so'zsiz bajarishlari shart. Mazkur qoidalarga abituriyentlar tomonidan amal qilmaslik imtihon tartiblarini buzgan hisoblanadi va fan bo'yicha imtihon komissiyasi raisi hamda guruh nazoratchilari tomonidan dalolatnama tuzilib chetlashtiriladi.

"Kompozitsiya" fanidan imtihon topshiruvchi abituriyentlar quyidagi shartlarni bajarish lozim:

- kompozitsiya mavzusi original jihatdan topilganligi, ishning kompozitsion g'oyaviy mazmundorligi;
- badiiy ifodaning mutaxassislikka mosligi, turli shakllarning kompozitsion jihatdan to'g'ri ishlatilganligi;
- matolarda ifodalangan ornamentlarni mavzuga mosliga va badiiy yechimga ega ekanligi;

- chizilgan eskizlarning bir-biriga uyg`unligi, elementlarning to`g`ri topilganligi;
- berilgan topshiriqning mazmuni, ma`nosi to`liq ochilganligi, bajarilgan ishni ashymda noziklik bilan ishlanish mahorati, ishning tugatilganligi.

60210400 - «Dizayn (kostyum)» ta`lim yo`nalishi kompozitsiya bo`yicha ijodiy imtihoni uchun mavzular ro`yxati

1. Romantik uslubidagi ayollar bashang kiyimi to`plami.
2. Pret-a-porte uslubidagi ayollar kundalik kiyimi to`plami.
3. Sport uslubidagi ayollar kiyimi to`plami.
4. Klassik uslubidagi ishbilarmon ayollar kostyumi.
5. O`zbek milliy kostyumi elementlarini qo`llab yoshlar kiyimi to`plami.
6. Milliy uslubdagi ayollar kiyimi to`plami.
7. Bolalar kiyimi to`plami.
8. Erkaklar sport uslubidagi kiyimi to`plami.

60210400 – “Dizayn (to`qimachilik va yengil sanoat dizayni)” ta`lim yo`nalishining ijodiy imtihonda “Kompozitsiya” fani bo`yicha abiturient tomonidan bajarilgan amaliy ish quyidagi mezon asosida baholanadi:

Nº	Mezonlar	Maksimal ball	Abituriyent to`plagan ball
1.	Kostyum kompozitsiyasini qog`ozga kompozitsion to`g`ri joylashtirish.	25,0	
a)	tasvir qog`ozda kompozitsion to`g`ri joylashtirilgan	25,0	
b)	qisman kompozitsion xatoga yo`l qo`yilgan	12,5	
c)	to`g`ri komponovkaning yo`qligiga	0	
2.	Kompozitsyaning mavzuga mos tuzilganligi, g`oyaviy yechimi va kreativligi.	28,0	
a)	kompozitsyaning mavzuga mos tuzilganligi, g`oyaviy yechimi ifodalanganligi va kreativ yondashuv mavjudligi	28,0	
b)	kompozitsiya mavzuga mos kelganda, zamonaviy moda yo`nalishi va dizayn talablariga qisman mos kelganda va kreativ yondashuv mavjudligi	14,0	
c)	kompozitsiya mavzuga mos kelmaganda, kreativ yondashuv mavjudmasligi	0	
3.	Tasvirlanayotgan inson qomatlarini va kompozitsiya detallarini to`g`ri proportsiyalarda ifodalanganligi	25,0	

a)	tasvirlanayotgan inson qomatlarini va kompozitsiya detallarini proporsiyalari to`g`ri topilgan	25,0	
b)	perspektiva va kompozitsiya qoidalariga qisman rioya qilingan, proporsiyalarni aniqlashga harakat qilingan, kamchiliklar mavjud	12,5	
c)	perspektiva va kompozitsiya qoidalariga rioya qilinmagan, proporsiyalari noto`g`ri topilgan	0	
4	Kostyum elementlari va materiallar fakturasini ishlashda rang munosabatlarini to`g`ri topilganligi	28,0	
a)	Kostyum elementlari va materiallar fakturasini ishlashda rang munosabatlarini to`g`ri topilganligi, soya – yorug`lik qonuniyatlariga amal qilingan, materiallar fakturasi ko`rsatilgan	28,0	
b)	rang munosabatlari qisman to`g`ri topilgan, materiallar fakturasini ko`rsatishga harakat qilingan, ammo ular tasvirida kamchiliklar mavjud	16,0	
c)	rang munosabatlari qisman to`g`ri topilgan, ammo ular tasvirida kamchiliklar mavjud	12,0	
d)	rang bilan ishlashda soya – yorug`lik qonuniyatlariga umuman amal qilinmagan yoki ular noto`g`ri ko`rsatilgan, materiallar fakturasi ifodalanmagan	0	
5	Liboslardan to`plamining konstruktiv-dekorativ yechimi aniq ifodalanganligi	25,0	
a)	liboslarda konstruktiv-dekorativ yechimi (chiziqlari, bezaklari, aksessuarlari) to`liq aks ettirilgan	25,0	
b)	liboslarda konstruktiv-dekorativ yechimi (chiziqlari, bezaklari, aksessuarlari) qisman ko`rsatilgan	12,5	
c)	liboslarda konstruktiv-dekorativ yechimi (chiziqlari, bezaklari, aksessuarlari) umuman ko`rsatilmagan	0	
6	Kostyum kompozitsiyaning to`liq tugallanganligi	25,0	
a)	kostyumlar kompozitsiyasi to`liq umumlashtirilgan va yakunlangan	25,0	
b)	kostyum kompozitsiyasi qisman umumlashtirilgan va yakunlangan	12,5	

c)	kostyum elementlari ustida ishlanmagan, yaxlitlik holatiga keltirilmagan, liboslar kompozitsiyasi tugallanmagan	0
	Jami	156

Izoh: Abituriyentlarning natijalarini baholash, ko'rsatgan natijalariga muvofiq 100 (yuz) dan 1 (bir) ulushda baholanadi.

Ushbu talablarning barchasini bajargan abituriyentlar eng yuqori **156** ballga ega bo'ladi.

Ijodiy imtihonlar bo'yicha ijodiy sinovlar o'tkazuvchi komissiya a'zolari mutaxassislik kafedralari professor-o'qituvchilari tarkibidan jalb etiladi.

2. Apellyatsiya tartibi

Abituriyentlar tomonidan ijodiy imtihon natijalari bo'yicha institut qabul komissiyasining apellyatsiyalar bilan ishlash hay'atiga natijalar e'lon qilingan kundan boshlab 24 soat davomida murojaat qilishlari mumkin. Apellyatsiya tartibiga ko'ra arizachining faqat o'z ishini baholanishi doirasidagi e'tirozi qabul qilinadi va ko'rib chiqiladi.